

FACTSHEET
Prosinec 2022

Dovoz energie: chybějící dílek skládačky do evropské metanové legislativy

Potřebujeme nezávislý ověřovací orgán pro dohled nad emisemi metanu mimo hranice EU

Emise metanu jsou hlavní hrozbou pro klima

Chceme-li vyřešit klimatickou krizi a zpomalit tempo globálního oteplování, je zásadní snížení emisí metanu způsobených lidskou činností nejvyšší prioritou. Metan je více než osmdesátkrát silnější skleníkový plyn než oxid uhličitý (CO₂) po dobu 20 let poté, co se dostane do atmosféry. Čas je zásadní a my musíme jednat hned. **Energetický sektor je zodpovědný za zhruba 40 % celkových antropogenních emisí metanu a největším zdrojem těchto emisí jsou provozy využívající a zpracovávající ropu, uhlí a zemní plyn.**

EU potřebuje ambicióznější nařízení o metanu

Návrh nařízení Evropské komise o metanu, který je v současné době projednáván na úrovni EU, musí být odvážným nástrojem ke snížení emisí metanu v celém dodavatelském řetězci a zároveň k postupnému vyřazení fosilního plynu do roku 2035 a urychlení přechodu na 100% obnovitelné zdroje energie. EU patří mezi největší dovozce fosilních paliv, přičemž **75 až 90 % emisí metanu spojených se spotřebou energie v EU je vypouštěno mimo hranice EU**. Snížení emisí metanu pouze uvnitř evropských hranic by tudíž ignorovalo většinu problému.

Dosud diskutovaná ustanovení návrhu metanové legislativy, která mají řešit emise v celém dodavatelském řetězci, zahrnují pouze informační povinnost pro dovozce a jsou založena na **slabém systému ověřování, který odkazuje na Mezinárodní observatoř pro sledování emisí metanu (IMEO) pod vedením UNEP (Program OSN pro životní prostředí) jako na ověřovací orgán** (článek 10 návrhu nařízení o metanu). To není dobrá zpráva vzhledem k propojení IMEO s fosilním průmyslem.

Co můžeme dělat

Studie, kterou si nechala vypracovat společnost **CAN Europe**, ukazuje, že je právně možné uplatňovat vnitřní ustanovení EU o monitorování, vykazování a ověřování (MRV), zjišťování a opravách úniků (LDAR) a limitech pro běžné vypouštění a spalování (LRVF) na provozovatele se sídlem mimo EU. Toho lze dosáhnout vyjasněním oblasti působnosti nařízení a posílením úlohy nezávislého ověřovacího orgánu.

Jelikož je naléhavě nutné vyvinout rozsáhlé úsilí o řešení emisí metanu na evropské i mezinárodní úrovni, **nemůže návrh nařízení o metanu upřednostňovat zájmy fosilního průmyslu nebo sledovat zájmy fosilních společností, které se snaží návrh oslabit. Je nezbytné, aby údaje o emisích metanu předávané společnostmi využívajícími fosilní paliva přezkoumával nezávislý a transparentní ověřovací orgán.**

Potřebujeme nezávislý ověřovací orgán a IMEO není řešením.

Co je IMEO a jaká je její úloha v návrhu nařízení o metanu?

IMEO byla založena na summitu G20 v roce 2021 s cílem **shromážďovat a integrovat různé datové toky o emisích metanu**, například z [OGMP 2.0](#) (Oil and Gas Methane partnership), a **vytvořit tak veřejnou globální databázi**.

Podle návrhu Nařízení o metanu by měly být reporty dodavatelských společností o emisích metanu předložené členskými státy EU předávány Komisi a IMEO, která bude mít ověřovací úlohu. Kromě toho bude **Komise spolupracovat s IMEO na vytvoření indexu dodávek metanu (MSI)** pro dovoz plynu do EU s využitím údajů obsažených v **databázi transparentnosti EU**, což je seznam společností a zemí dovážejících do EU. Přestože zatím není jasné, jak bude takový mechanismus nebo index fungovat v praxi, cílem je sledovat emise metanu z různých zdrojů dodávek plynu na úrovni EU i na mezinárodní úrovni. Přisouzení tak silné role IMEO však vyvolává určité pochybnosti.

Tajný románek IMEO s fosilním průmyslem

Aby byla zajištěna důvěryhodnost IMEO, tato instituce oficiálně nedostává finanční prostředky od průmyslu, **ale její úzké propojení se společnostmi vyrábějícími fosilní paliva, které jsou členy OGMP 2.0, vyvolává pochybnosti o nezávislosti IMEO** jako ověřovacího orgánu. Existence ověřovacího orgánu nerozlučně spjatého s ropným a plynárenským průmyslem představuje riziko, že "legitimizuje" energetické společnosti, aby nadále investovaly do fosilních paliv a zároveň snižovaly emise metanu.

Je také třeba vzít v úvahu, že **údaje předávané IMEO jsou shromažďovány podle metodiky OGMP, která je řízena průmyslem** a klade velký důraz na odhady ropných a plynárenských společností namísto nezávisle ověřených metodik. Čísla předávaná fosilním průmyslem na základě vlastního hlášení jsou značně podhodnocená. Mezinárodní energetická agentura (IEA) uvedla, že emise metanu z energetického sektoru jsou o [70 % vyšší než oficiální údaje](#).

Nedostatečná transparentnost IMEO

Kromě toho existuje problém s důvěrností údajů, které členové OGMP 2.0 sdělují IMEO. **OGMP 2.0 má přísné požadavky na důvěrnost: podle zásad 4 a 5 rámce OGMP** "vykazování probíhá důvěrně podle "vykazujících jednotek", přičemž zveřejňování probíhá na konsolidované korporátní bázi [...]" a "pokud společnosti nesmějí sdílet údaje z některého ze svých provozovaných nebo neprovozovaných rizikových aktiv, poskytnou důkazy, proč tomu tak je [...]". Tato ustanovení spolu s dalšími výjimkami pro provozovaná a neprovozovaná aktiva společných podniků brání úplné transparentnosti emisí metanu z jednotlivých aktiv konkrétního dodavatelského řetězce. Taková míra utajení může fosilním společností umožnit skrývat skutečné údaje o emisích, které mohou být mnohem vyšší. Rizikem modelování návrhu nařízení EU o metanu podle OGMP 2.0 a přidělení ověřovací úlohy IMEO je pak opakování problémů s nedostatečnou transparentností a důvěryhodností údajů, kterým by se dalo předejít zavedením skutečně nezávislého ověřovacího systému.

Po právní stránce neexistuje žádný právní základ nebo nástroj, který by definoval status a fungování IMEO v mezinárodním veřejném právu nebo evropském právu. Přidělení důležité ověřovací úlohy a shromažďování údajů subjektu, který nemá jasnou právní existenci, jak předpokládá článek 10 návrhu nařízení o metanu, představuje problém právní jistoty.

Podhodnocená databáze emisí metanu

Zatímco studie odhadují celosvětové emise metanu z průmyslu na 80–140 milionů tun ročně, celkové emise z letošních zpráv členů OGMP 2.0 zůstávají na 1,3 milionu tun metanu pro provozovaná i neprovozovaná [aktiva](#). K OGMP 2.0 se navíc dosud nepřipojila řada fosilních společností, které nejvíce znečišťují životní prostředí, jako jsou ExxonMobil, Chevron a SaudiAramco. To vede k **podhodnocení údajů, které průmysl sdílí s IMEO** prostřednictvím dobrovolné iniciativy OGMP 2.0. Poslední zpráva IMEO zjistila nedostatky v metodikách vykazování, zejména pokud jde o [emise založené na měření](#).

Navíc **geografické rozložení členství v IMEO** a přijetí OGMP 2.0 zůstává více soustředěno v Evropě. To může vytvářet významné mezery v mapování emisí metanu produkovaných společnostmi a zeměmi, které reprezentují různé segmenty ropného a plynárenského průmyslu v rámci dodavatelského řetězce.

Hlavní doporučení pro spolehlivý systém ověřování emisí z importu energie

1. Vyjasnění a rozšíření působnosti Nařízení o metanu na dovoz

Pro rozšíření opatření EU týkajících se MRV, LDAR a LRVF na dovoz energie ze třetích zemí je zásadní **vyjasnit oblast působnosti Nařízení o metanu**, tj. čl. 1 odst. 3. V tomto článku musí být jasně uvedeno, že se nařízení vztahuje na emise metanu z domácího a dováženého plynu prodávaného a spotřebovávaného v EU. To by umožnilo definovat dostatečnou [územní vazbu](#), která by umožnila řešit emise metanu vznikající mimo EU, pokud souvisejí s ropou a plynem vstupujícími na trh EU.

Po právní stránce neexistuje žádný právní základ nebo nástroj, který by definoval status a fungování IMEO v mezinárodním veřejném právu nebo evropském právu. Přidělení důležité ověřovací a shromažďovací úlohy subjektu, který nemá jasnou právní existenci, jak předpokládá článek 10 návrhu nařízení o metanu, představuje problém právní jistoty.

2. Evropská komise jako ověřovací orgán ve třetích zemích

Nařízení o metanu by mělo Evropské komisi udělit pravomoc jednat jako nezávislý ověřovatel,¹ který bude dohlížet na důsledné plnění povinností MRV, LDAR a LRVF pro provozovatele mimo EU. S využitím [Nařízení o úředních kontrolách](#) jako vzoru by **tento systém mohl být transponován do návrhu nařízení o metanu v článku 10**, kde by Komise jako ověřovací orgán nahradila IMEO.

Případová studie č. 1: Nařízení o úředních kontrolách (OCR)

Návrh týkající se metanu by mohl odkazovat na **Nařízení o úředních kontrolách**, které uděluje Komisi pravomoc jednat jako nezávislý ověřovatel dodržování požadavků EU třetími zeměmi, které zavádějí systémy kontroly a vymáhání soukromých provozovatelů. V rámci OCR stanoví země mimo EU vnitrostátní systémy předvývozních kontrol, které provádějí před vývozem zboží do EU, s cílem zajistit soulad s požadavky nařízení. **Komise tedy tyto systémy zemí mimo EU později pouze ověřuje na základě kontrolních programů přijatých prostřednictvím prováděcích aktů**, které mohou zahrnovat kontroly na místě, ověřování souladu právních předpisů třetích zemí s normami EU a ověřování a pomoc při školení zaměstnanců třetí země.

Vyžadovalo by to vytvoření dohod, které by ustanovily vnitrostátní systémy, v nichž by provozovatelé dodržovali Nařízení o metanu, jednotné metodiky a normy. **Díky těmto dohodám o spolupráci by Komise mohla působit jako nezávislý ověřovatel a provádět pravidelné audity shody údajů sdílených vnitrostátními systémy. Kromě toho by odborníci Evropské komise mohli provádět kontroly údajů o vývozu ropy a fosilního plynu do EU ve třetích zemích a posuzovat soulad právních předpisů zemí mimo EU s požadavky stanovenými v nařízení o metanu.** Komise by rovněž mohla předkládat údaje o emisích metanu IMEO, avšak jako poradnímu orgán, aby byla zajištěna transparentnost sdílených údajů.

¹ Komise má pravomoc zajistit prosazování právních předpisů EU podle článku 17 Smlouvy o EU, proto je možné do návrhu nařízení o metanu zahrnout ustanovení, které by Komisi přiznávalo pravomoc ověřovat údaje zasílané provozovateli a provádění právních předpisů o výrobcích, které vstupují do EU a mají účinky na území vnitřního trhu.

3. Uplatňování mechanismu due dilligence (náležitá péče)

Tento systém musí být ještě **doplněn mechanismem due dilligence pro dovozce**, který existuje v nařízení EU v oblasti dřeva ([EUTR](#)).

Případová studie č. 2: Nařízení EU v oblasti dřeva (EUTR)

EUTR stanoví povinnost hospodářských subjektů, které uvádějí dřevo a dřevařské výrobky na trh EU, předložit doklad o náležitě péči celnímu úřadu země, do níž výrobek vstupuje. Tento dokument musí obsahovat informace o vývozci a o celém dodavatelském řetězci, včetně zdrojů a dodavatelů, důkazy o souladu se stávajícími právními předpisy, zemi původu a všechny další prvky, které jsou důležité pro určení souladu dováženého zboží s EUTR. Příslušné orgány jsou odpovědné za provádění kontrol za účelem ověření, zda provozovatelé splňují požadavky.

Reportovací systém zavedený v návrhu nařízení o metanu je dosti podobný, ale mohl by jít **ještě dál**. Vysoká míra volnosti, která je provozovatelům ponechána, a rozdíly v přísnosti uplatňování systému due dilligence (např. počet prováděných kontrol a výše sankcí) byly totiž v minulosti pro provádění nařízení EUTR problematické. Princip náležitě péče by tak v rámci nařízení o metanu **měl být s ohledem na tyto problémy posílen**. Zejména by zde mohlo být zajištěno řádné prosazování systému reportování, přičemž by Komise mohla zavést vhodné mechanismy ověřování vyvážejících zemí a společností.

4. Posílení prosazování nařízení

Sankce uvedené v článku 30 Návrhu nařízení o metanu by mohly být doplněny o přesnější druhy sankcí, které by se inspirovaly přepracovanou [Směrnicí](#) o environmentální kriminalitě a systémem platným podle nařízení o výkonnostních emisních normách CO₂ pro osobní automobily a dodávky. Konkrétně by vazba sankce na **horní hranici emisí metanu** umožnila vyčíslit pokutu v závislosti na množství emisí metanu, které tuto horní hranici překračují.

Text vyšel v originále pod názvem Energy Imports: The Missing Piece of the EU Methane Regulation Puzzle. Vydaly organizace **Climate Action Network Europe** a **Food & Water Action Europe**. Překlad vydalo Centrum pro dopravu a energetiku.

Centrum pro dopravu a energetiku (CDE) je nevládní nezisková organizace, která se dlouhodobě zabývá vlivem dopravy a energetiky na životní prostředí, a to zejména v souvislosti s ochranou klimatu a snižováním emisí skleníkových plynů.